

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

**МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції**

19 червня 2026 року

**Одеса
2026**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
19 червня 2026 року

ОДЕСА
2026

УДК 342.7:341.3:364(477)

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Давиденко В.В., ректор університету, кандидат юридичних наук, доцент

Заступник голови:

Корнієнко М.В., перший проректор університету, доктор юридичних наук, професор

Члени оргкомітету:

Бабчук О.Г., завідувач кафедри психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент;

Гугулан Є., завідувач кафедри приватного права Академії «Штефана Великого», Міністерство внутрішніх справ Республіки Молдова, доктор філософії, доцент;

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової діяльності, кандидат юридичних наук, доцент;

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Матієнко Т.В., професор кафедри психології та педагогіки, кандидат юридичних наук, доцент;

Пасько О.М., професор кафедри психології та педагогіки, доктор юридичних наук, доцент;

Пишна А.Г., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Сухарєва А.О., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Тетерятник Г.К., завідувачка кафедри кримінального процесу та криміналістики, доктор юридичних наук, професор;

Томіна В.Ю., доцент кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Захист прав дитини в умовах військової агресії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 червня 2026 р.). Одеса : ОДУВС, 2026 – 465 с.

Вдов А.В

здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти 3 курсу денної форми здобуття освіти
Інституту права та безпеки, спеціальності 081 «Право»
Одеського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Коваленко Т.В.

викладач кафедри психології та педагогіки
Одеського державного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДИТИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ЯК СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ЇЇ ПРАВ

Збройна агресія Російської Федерації проти України, яка триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру з 24 лютого 2022 року, створила безпрецедентні загрози для реалізації прав дитини. Одним із найважливіших, однак недостатньо досліджених аспектів є гарантування психологічної безпеки дітей, яка є невід'ємною складовою їхніх прав на життя, здоров'я, розвиток та гідне ставлення. У сучасних умовах активних бойових дій, тимчасової окупації територій, ракетних обстрілів цивільних об'єктів та масового внутрішнього переміщення саме психологічна безпека визначає здатність дитини зберігати психічне здоров'я, адаптуватися до екстремальних обставин та реалізувати свій потенціал у повоєнний період. Відсутність системного підходу до забезпечення психологічної безпеки дитини як елемента правозахисного механізму призводить до довготривалих негативних наслідків для цілого покоління. Тому актуальним є комплексне наукове дослідження психологічної безпеки дитини в умовах збройної агресії як важливої складової забезпечення її прав.

Поняття психологічної безпеки дитини, попри значну кількість наукових розвідок у вітчизняній та зарубіжній літературі, не має усталеного та уніфікованого визначення в межах правової науки. У психологічних дослідженнях воно переважно інтерпретується як стан захищеності психіки дитини від негативних, травматичних і деструктивних впливів зовнішнього середовища, що створює умови для стабільного та гармонійного розвитку її когнітивної, емоційної й поведінкової сфер. При цьому акцентується, що психологічна безпека є не лише відсутністю загроз, а й наявністю сприятливого середовища, яке забезпечує формування стійкості, адаптивності та внутрішнього відчуття захищеності дитини. У контексті прав дитини психологічну безпеку пропонується визначати як сукупність правових, організаційних, соціальних та психолого-педагогічних умов, що гарантують захист психічного здоров'я дитини, попередження травматизації та створення можливостей для гармонійного розвитку в умовах збройного конфлікту. Таке визначення поєднує юридичний та психологічний підходи і дозволяє розглядати психологічну безпеку як самостійний об'єкт правового регулювання.

Міжнародне право та національне законодавство України визнають особливий статус дитини в умовах збройних конфліктів. Конвенція ООН про права дитини 1989 року у статті 19 зобов'язує держави захищати дитину від усіх форм фізичного та психічного насильства [1]. Додатковий протокол до Женевських конвенцій 1977 року (Протокол I) закріплює обов'язок сторін конфлікту вживати усіх можливих заходів для запобігання будь-якому негативному впливу на дітей [2]. Національне законодавство України, зокрема Закон України «Про охорону дитинства» та Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», також містить положення про захист психічного здоров'я дітей, однак не виокремлює психологічної безпеки як самостійної правової категорії.

В умовах збройної агресії психологічна безпека дитини зазнає деструктивного впливу цілого спектра чинників, які для глибшого аналізу доцільно класифікувати на три умовні групи. По-перше, це фактори прямого впливу, що безпосередньо загрожують фізичній та психічній цілісності особистості: перебування в зоні бойових дій, втрата близьких, поранення, безпосереднє зіткнення з насильством та досвід окупації. По-друге, фактори опосередкованого впливу, які зумовлюють соціальну та побутову дезадаптацію, зокрема вимушене переміщення, руйнування звичного способу життя, втрату соціальних зв'язків та погіршення матеріального становища сім'ї. Третя категорія — фактори інформаційно-цифрового середовища, які включають систематичне споживання травматичного контенту, вплив пропаганди, дезінформації та ризики кібербулінгу. Сукупна дія цих чинників створює високий ризик виникнення довготривалих психологічних наслідків, включаючи посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тривожно-депресивні стани, поведінкові порушення та стійку соціальну дезадаптацію..

Забезпечення психологічної безпеки дитини в умовах збройної агресії потребує комплексного правового регулювання та створення відповідної інституційної системи. Сучасне українське законодавство не містить окремого нормативно-правового акта, який би визначав поняття психологічної безпеки дитини та механізми її гарантування. Існуючі норми Закону України «Про соціальні послуги» та Закону України «Про психічне здоров'я» є фрагментарними й не охоплюють специфіку воєнного часу. Натомість доцільним видається розроблення та прийняття спеціального закону «Про психологічну безпеку дитини», який закріпив би поняття психологічної безпеки, права дитини на психологічну підтримку, обов'язки держави та органів місцевого самоврядування, а також механізми міжвідомчої взаємодії.

Важливим стратегічним напрямом забезпечення психологічної безпеки дитини виступає формування цілісної системи раннього виявлення, профілактики та подолання наслідків психологічної травматизації. Така система має функціонувати на міжвідомчому рівні та передбачати комплексний підхід до ідентифікації дітей, які зазнали впливу травматичних подій, зокрема в умовах збройного конфлікту.

З цією метою доцільним є впровадження обов'язкового психологічного скринінгу дітей, які проживають або перебували в зонах бойових дій, а також

на тимчасово окупованих територіях, що дозволить своєчасно виявляти ознаки посттравматичних розладів, підвищеного рівня тривожності, депресивних станів та інших порушень психоемоційного розвитку. Важливою складовою такої системи має стати створення єдиного цифрового реєстру (електронної бази даних) наданих послуг психологічної допомоги, що забезпечить безперервність супроводу дитини та можливість моніторингу ефективності втручань.

Крім того, необхідно гарантувати безоплатний і безперешкодний доступ дітей та їхніх сімей до кваліфікованої психологічної допомоги в закладах освіти та системі охорони здоров'я, з урахуванням індивідуальних потреб і ступеня травматизації. Особливого значення набуває впровадження спеціалізованих програм психосоціальної реабілітації, спрямованих на відновлення емоційної стабільності, формування навичок подолання стресу та підвищення рівня психологічної резильєнтності як дітей, так і їхніх сімей.

Окремим і критично важливим компонентом є системна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців — практичних психологів, соціальних педагогів, педагогічних працівників та інших спеціалістів, які безпосередньо взаємодіють із дітьми, що пережили травматичний досвід. Така підготовка має включати опанування сучасних доказових підходів до роботи з психологічною травмою, кризовим консультуванням та методами психосоціальної підтримки.

Не менш важливим є правовий захист дітей від вторинної травматизації. Умови воєнного стану нерідко призводять до надмірного залучення дітей до інформування про воєнні злочини, участі в судових процесах без належної психологічної підтримки, а також до неконтрольованого поширення інформації про них у медіа. Законодавство повинно чітко регламентувати порядок участі дитини у правозастосовних процедурах з урахуванням принципу найкращих інтересів дитини та заборони її повторної віктимізації. Крім того, потребує посилення відповідальність за поширення інформації, що завдає шкоди психічному здоров'ю дитини.

Роль сім'ї у забезпеченні психологічної безпеки дитини залишається ключовою навіть в умовах воєнного часу. В. І. Слободчикова та Є. І. Ісаєва [4] зазначають, що протягом усього тривалого періоду дитинства справжнім суб'єктом розвитку виступає «співбуттєва спільність» дитини і дорослого. Для забезпечення умов здорового та повноцінного життя дитина потребує значущого дорослого, який сприяє задоволенню її базової потреби у набутті людської сутності. Значущий дорослий визначається як близька або рідна людина, що здійснює визначальний вплив на формування умов розвитку дитини та організацію її життєвого шляху. Однак війна суттєво послаблює ресурс сім'ї через втрату житла, роботи, близьких осіб. Тому державна політика повинна спрямовуватися не лише на пряму допомогу дитині, а й на підтримку батьків та опікунів. Програми психологічної допомоги сім'ям, тренінги з навичок емоційної регуляції, а також матеріальна підтримка сімей, які виховують дітей з ознаками травми, є необхідними компонентами комплексного підходу.

У висновку слід зазначити, що психологічна безпека дитини в умовах збройної агресії є самостійною правовою категорією та важливою складовою механізму забезпечення прав дитини. Її гарантування потребує системного підходу, що поєднує правові норми, інституційні механізми, міжвідомчу координацію та психолого-педагогічні технології. Відсутність спеціального законодавства та недостатній рівень міжвідомчої взаємодії призводять до фрагментарності заходів захисту. У зв'язку з цим доцільним є розроблення та прийняття Закону України «Про психологічну безпеку дитини», створення єдиної системи раннього виявлення та подолання травми, а також посилення відповідальності за вторинну травматизацію дітей. Забезпечення психологічної безпеки нинішнього покоління дітей є не лише гуманітарним обов'язком держави, а й умовою відновлення та сталого розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА

Конвенція про права дитини : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 20 листоп. 1989 р. // Офіційний вісник України. 2019. № 12. Ст. 412.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

Сашуріна О. Ю. Психоемоційний стан дітей в умовах військової агресії / О. Ю. Сашуріна // Захист прав дитини в умовах військової агресії : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23 черв. 2022 р.) / МВС України, Одес. держ. ун-т внутр. справ. – Одеса : Вид-во «Юридика», 2023. – С. 237-239.

URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17674>

Ющенко І. М. Психологічна безпека як умова формування суб'єктності дитини / І. М. Ющенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. – 2018. – Вип. 3, т. 1. – С. 153–158.

URL: <https://www.pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/issue/view/8>

Наукове видання

**ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.
МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції**

м. Одеса, 19 червня 2026 року

Підп. до друку 18.06.2026. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк.арк 26,16. Обл.-вид. арк. 31,04
Надруковано з готового оригінал-макета
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП №3507 від 25.06.2009